

Durmuş Hocaođlu

Lizbon Antlaşması

Yeniçağ., “Analiz”, 21 Aralık 2007, Cuma., s.06
“Analiz” Sıra No: 604; 2007-119; Aralık-07

YENİÇAĞ

Türk kamuoyu ve medyası iç politik gelişmelere fazlasıyla daldığından olsa gerek, dışarıyla ile îcap ettiği kadar alâkadar olamıyor; ancak, dünyada kaçırılmaması gereken mühim şeyler vuku’ buluyor şu sıralar ve bunların çoğu da doğrudan veya dolaylı olarak Türkiye’yi ilgilendiren gelişmeler. Meselâ bunlardan birisi, *Türkiye’nin kara sevdası* Avrupa Birliği’nin, 2005 senesi Mayıs ve Haziran aylarında yapılan referandumlar sonucunda reddedilen Birlik Anayasası şokunu atlatmak, diğer bir ifâdeyle *Avrupa’nın nâmûsunu kurtarmak* için, uzun zamandır, reddedilen anayasa yerine ikame olunacak bir metin üzerinde yapılan çalışmaları son raddesine vardırarak en nihâyet geçtiğimiz hafta, 13 Aralık Perşembe günü, AB Dönem Başkanlığı’ny yürüten Portekiz’in ev sahipliğinde, Lizbon’da, 2004’te Roma’da imzalanan ve 2005 referandumları ile kadükleşen AB Anayasası’ny hukuken de tarihe gömen yeni metin üzerinde yirmiyedi üye ülkenin liderlerinin mutâbakata vararak anlaşmayı imzalaması olmuştur.

Böylelikle, Avrupa Birliği nihâyet bir anayasaya kavuşmuş oluyor; daha doğrusu, “sayılır”; niçin “sayılır” a bilâhare temas edeceğiz, şimdi dilerseviz, Lizbon Antlaşması ile kabûl edilen ve reddedilen eski anayasanın yerini tam doldurması mümkün olmayan bu *yeni anayasa* hakkındaki gelişmeleri, basından aktararak hulâsaten görelim:

- Lizbon Antlaşması’nın, yürürlüğe girebilmesi için bütün üye ülkeler tarafından 1 Ocak 2009’a kadar onaylanmış olması gerekiyor. Fransa’da ve Hollanda’da “Avrupa Anayasası”nın reddiyle sonuçlanan ve Avrupa Birliği’nin derin bir travma geçirmesine sebep olan referandumlardan ürpertili bir ders aldığı açıkç anlaşılan Birlik üyeleri, belgeyi onayla(t)mak için en akıllıca yolun referandumlardan değil parlamentolardan geçtiğinde uzlaşmaya varmış bulunmaktalar. Fransa ve Hollanda ikinci bir hüsrana yaşamamak için, halka sorma geleneği yüksek olan Danimarka ise ‘Brüksel’e yetki devri olmadığı’ bahânesiyle referandum düzenlemeyeceklerini duyurdular. Anayasası gereği İrlanda’nın referandum düzenlemesi beklenirken belgeye soğuk olan İngiltere’nin durumu netleşmedi. Londra’nın tutumu referanduma pek sıcak bakmayan Başbakan Gordon Brown’in alacağı karara bağlı.

- Antlaşma, üye ülkelerin millî menfaatlerini “Avrupa Birliği Rûhu”nun önünde tutan, hassas dengeler üzerine kurulu ve teknik anlamda “kötünün iyisi” olarak adlandırılabilir bir metin. Birkaç önemli değişiklik – ama bunlar da gerçekten önemli – hâricinde, reddedilen “Avrupa Anayasası” ile önemli ölçüde uyuşma arzeden Lizbon Antlaşması, her ülkeyi tam olarak memnun etmemekle birlikte, son genişleme dalgalarıyla üye sayısı yirmiyediye yükselen AB’ye daha dinamik bir işleyiş kazandırma gayesi taşıyor. Üye ülkeler arasında giderek artan karar alma zorluğunu belli oranda telâfi ederek atâleti dinamizme dönüştürmeyi hedef ittihaz etmiş olan

antlaşma, hâlen yürürlükte olan Nice Antlaşması'nın yerini alacak ve kurumsal işleyişin temel belgesi haline gelecek.

- Yeni Avrupa Birliği antlaşması, altı ayda bir değişen Dönüşümlü Başkanlık yerine daha sürekli bir başkanlık sistemi kurulmasını ve bu maksatla da, ikibuçuk yıllık süre için üye ülkelerin oy birliğiyle atayacakları "AB Konseyi Başkanı"nın, yılda dört defa toplanacak olan AB zirvelerine de başkanlık etmesini öngörüyor.

- Antlaşma, ayrıca Avrupa Parlamentosu'nun küçültülmesini, oybirliği gerektiren birlik kararlarının sayısının azaltılmasını ve geniş yetkilerle donatılmış bir dış politika sorumlusu makamı oluşturulmasını da öneriyor.

- Yeni anayasa metni, AB'nin dış politikada da tek sesli olması hedefini gözetmiş bulunuyor. Nitekim, bu maksatla tâyin edilen AB Dışişleri ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi, Dış İlişkiler Konseyi toplantılarına başkanlık edecek. AB Komisyonu Başkan Yardımcılığı görevini de üstlenecek olan Yüksek Temsilci, 'AB'nin dış eylemlerinin eş güdümünü' sağlayacak. AB böylece, çift başlı yapıda süren dış politikasını tek elden yürütmeye çalışacak.

- Birliğin işleyişine dair en büyük ve kapsamlı değişiklikleri getiren antlaşmada bu defa, Avrupa Birliği için bir bayrak ve marş belirlenmesi gibi adımlar atılmasından söz edilmiyor ki bu da, *üye ülkelerin millî menfaatlerini "Avrupa Birliği Rûhu" nun önünde tutmak* ile birlikte mütâlea edildiğinde, AB'nin elitlerinin, 2005 referandumlarından belirli bir ders çıkarttıklarını gösteriyor denebilir.

